

בעל התניא ומרן הרב קוק

- 5 **שאלה:** מסופר על הרב הנזיר ששאל את רבו, מרן הרב קוק, על כך שהוא רואה הקבלות רבות בין דבריו של הרב לבין ספר 'ליקוטי תורה' של אדמו"ר הזקן.
- ענה לו הרב - שחב"ד מדברת על תורת הפרט, ואילו הוא מדבר על תורת הכלל ["אני בונה האומה"]. אם בעל התניא הוא המעבר לשנות משיח, מדוע לא התחיל את תורת הכלל? 10
- תשובה:** תורתו של מרן הרב קוק היא האחדות הכוללת; אלפיים שנות משיח, לסכם ולאחוז את הרכוש של התורה בכל הדורות, מאדם הראשון ומשה רבנו ועד היום, הכל יחד. 15
- כל דור הוא הופעה אלוהית, ועכשיו יש לאסוף את הכל. כך כתוב בספר 'אורות' כמה פעמים. אלפיים שנות משיח זה כלל, אבל גם פרט, ולא רק כלל.
- כלל ופרט, פרט וכלל, כלל ופרט וכלל, כלל שהוא צריך לפרט ופרט שהוא צריך לכלל. תמיד צריך את שניהם, הפרט והכלל. 20
- ואכן כך הוא בספר 'עין איה' - בו גם כלל ופרט וגם פרט וכלל, לעומת ספר 'אורות הקודש' - שעיקרו הפרט, וספר 'אורות' - שעיקרו הכלל. הגאון מווילנה עיקרו הכלל, הבעש"ט עיקרו הפרט, ואת הכל יש לסרוג יחד. 25
- ודאי בתורת הכלל הפרט לא נעלם ונבלע. איפה כתוב דבר כזה!? אדרבה, אם הפרט נופל, גם הכלל נופל.
- כך היה בבית הראשון: הכלל היה לעילא ולעילא, אך הפרט היה רקוב, לכן הכל קרס. 30
- בבית השני:** הפרט היה לעילא ולעילא. אנשי כנסת הגדולה, תנאים, אמוראים. תיקון הפרט, קדושת הפרט, "חברים" הנבדלים מטומאת עמי הארץ. אבל הכלל היה רקוב. המלכים היו רקובים. אפילו שמותיהם של אותם מלכים בקושי ידועים. הכל היה מושחת. 35
- הבית הראשון - כלל, הבית השני - פרט, ואילו הבית השלישי - כלל פרט.

בס"ד.

גדול אחד אמר: שגם בדורנו צריך לבנות את בית-המקדש, רק שאין זה למעשה כי הדבר כרוך בפיקוח נפש, הואיל ויביא למלחמות. והרי כתוב ברמב"ם שכדי לבנות את בית-המקדש השלישי צריך מלכות (הלכות מלכים פרק יא)?

5

אלא, אותו גדול אומר שבדורנו יש לבנות מחדש את בית המקדש-השני, ולא את השלישי. כלומר, הוא רוצה שיפוץ של הבית השני. זאת לפי שיטתו החרדית.

10

אבל איננו באים לבנות את הבית השני מחדש, אלא את הבית השלישי, שהוא פרט וכלל, וכפי ניסוחו של רבנו הרב צבי יהודה כשנתן הגדרה לעניינה של ישיבת מרכז-הרב: "הפרט מתוך הכלל". לא מבטלים שום דבר מהפרט¹. אדרבה: בשביל שיהיה כלל, צריך הפרט להיות עוד יותר מלא קדושה וטהרה.

15

אם כן, לא ביטלנו את הפרט. אדרבה, עתה צריך עוד יותר גדולה, גבורה וקדושה לפרט, כי עליו לשאת על כתפיו את הכלל.

מין הרב קוק אמר שהוא בונה אומה, אבל אי אפשר לבנות אומה אם היחידים אינם צדיקים. אחרת יהיה כמו בבית-המקדש הראשון².

20

¹ לוחם בודד שמנהל מרדף באריזונה, די לו שידע להשתמש היטב באקדחו, לשלוף ולירות. אבל חייל בצה"ל צריך לדעת הרבה יותר מזה. הוא לא יכול להסתובב ולירות לכל הכיוונים, שמא יפגע בכוחותינו. עליו להיות מיומן ברמה גבוהה מאוד של לוחמה. אצל מי למד צה"ל לפעול בתור כלל? אצל הבריטים. בצבא הבריטי שירתו יהודים, חיילים וקצינים, שם למדו איך לתאם בין יחידות וחיילות שונים. אם היו יודעים הבריטים מה יצא מזה בסוף, היו בוכים... במלחמת-העולם השנייה שירתו מליון וחצי חיילים יהודים בצבאות זרים. שם למדנו להילחם, שם למדנו להיות טייסים ומאים. כאילו בשבילם, אבל הקדוש ברוך הוא סידר כל זאת בשבילנו.

² כאן להוסיף: בעל התניא אינו סתם עוד תלמיד-חכם גדול. הוא גאון של דורות, וגם ציר היסטורי בתכנית האלוהית של תחיית האומה הישראלית [וע' מאמרו של הרב הלל צייטלין הי"ד "הקו היסודי בקבלה של הרב קוק", בספרו 'ספרן של יחידים'].

איש תורת ארץ ישראל מרן הרב קוק

מרן הרב קוק זצ"ל הוא שליח אלהי מיוחד לגילוי 'תורת ארץ ישראל' בעת תחיית האומה. ודאי שהתורה היא מעל ארץ ישראל ומעל העולם בכלל והיא קדמה לעולם, אך היא צריכה להתגלות במיוחד בארץ ישראל.

5

הרי "הואיל משה באר את התורה הזאת" (דברים א ה). פירוש משה רבנו את התורה הוא הפירוש בהא הידיעה, אף אחד לא יטען שהוא מבין טוב ממנו, הוא אשר ריבונו של עולם לימדו ארבעים יום וארבעים לילה. יתר על כן, גם הביאור הזה הוא תורה מן השמים, כאשר השכינה מדברת מתוך גרונו.

10

אם כן, מה הוא הפירוש הזה? - "ד' דיבר אלינו בחורב לאמר: רב לכם שבת בהר הזה" (שם ו), לכאורה לא מובן, אדרבה, יש לשהות זמן רב למרגלות הר חורב, שהרי שם ניתנה התורה וככל שנשתהה, נתמלא יותר. אך לא כן ביאר משה רבנו בשם ריבונו של עולם, אלא:

15

"פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הַר הָאֲמָרִי וְאֵל כָּל שְׂכֵנָיו פְּעֻרְכֶּה בְּהָר וּבְשִׁפְכֶּה וּבְנִיב וּבְזוּרְף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבֹּנוֹן עַד הַנְּהָר הַגָּדֹל נְהָר פְּרָת: רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֵיכֶם אֶת הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ... (שם ז-יז).

כלומר עניינה של תורה הוא להתקיים פה בארצנו, בממלכתנו, במדינתנו (עיין שיחות רבנו הרב צבי יהודה, דברים).

20

חכמה גדולה היא כיצד לקיים תורה בארץ. "אין תורה כתורת ארץ ישראל ולא חכמה כחכמת ארץ ישראל" (בראשית רבה טז ד). גם בגלות היים צריכים ללמוד תורת ארץ ישראל למען התרומם והתעלה מעלה מעלה, אך בדור שלנו, זאת התורה הכרחית וחיונית.

25

אורות התורה יג ב:

"בכל דור היינו צריכים לחבב הרבה תורת ארץ ישראל, וביותר אנו צריכים לזה בדורנו, דור הנבילה-והתחייה, בן הזמן של האפלה-והאורה, היאוש-והגבורה, בשבילו אנו צריכים סם חיים - דווקא מתורת ארץ ישראל".

30

אחינו בני ישראל רחוקי תורה: אינם יודעים שקיימת תורת-ארץ-ישראל, לכן דווקא מסיבה זו הם מתרחקים מהתורה, מחשש שהיא תזיק לבניין הארץ ולשיבת ציון, למדינה ולצבא. טעות מצערת בחשבון. לו הכירו את תורת ארץ-ישראל, היו מבינים שדווקא היא נשמת המדינה והצבא, והיו מתאהבים בה אהבת נפש.

באשר לאחינו החרדים: הם אינם לומדים תורת ארץ ישראל, מחשש שהיא תמעיס את גדלות התורה, ובגלל זה גם מתרחקים מענייני בניין הארץ, המדינה והצבא. טעות מצערת, לו הכירו את תורת ארץ-ישראל, היו מבינים שדווקא היא מרבה את קידוש השם הגדול של התורה, והיו מתאהבים בה אהבת נשמה.

יחסם של החרדים לתורת ארץ ישראל מזכיר לנו את יחסם של הזקנים ליהושע בן-נון. "זקני הדור אמרו: פני משה כפני החמה, פני יהושע כפני הלבנה, אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה" (בבא בתרא עה א).

ולא ידעו, שאורה של לבנה אינו אור עצמי, אלא אור השמש, אור התורה בארץ. "אלמלא חטאו ישראל, לא ניתן להם אלא חמישה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא" (דרים כב ב).

וכן "תשש כוחו של יהושע, ונשתכחו ממנו שלוש מאות הלכות ומלדו לו שבע מאות ספקות, ועמדו כל ישראל להרגו. אמר לו הקדוש ברוך הוא... לך טורדן במלחמה" (תמורה טז א).

כאשר יתגייסו לצבא, יפנו את האנרגיה לכיוון חיובי, ויחדלו להציק לרבנים. ובעיקר, יתחילו להבין את תורת ארץ ישראל.

אך צרה זו לא חדלה כל ימי יהושע בן נון, עד כדי כך ש"רגש עליהן הר להורגן" מפני שנתעצלו בהספדו (שבת קה ב), זלזלו במדרגתו.

לא הבינו שתורת ארץ ישראל של יהושע בן נון אינה חידוש שלו, היא כולה ממשה רבנו, אך עתה הגיע זמן גילויה, והוא זכה לגלותה, ולכן בכניסתו לארץ "לן בעומקה של הלכה" (מגילה ג ב).

גם כשנכנסים לארץ יש לעסוק בתורה (שם א), ועוד יותר:

5 "זוֹקֵק וּבִמְיָן... לֹא יִמּוֹשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בוּ יוֹם וּלְיָמָיו, לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ, כִּי אַף תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאַף תִּשְׁכַּל־יָיִךְ" (יהושע א ו-ח).

10 זאת תורת ארץ ישראל העמוקה אשר גילה לנו מרן הרב קוק זצ"ל מעומק גניזת הדורות (אורות קיז-קיח), הלוא היא נמצאת בכל ספרי הרב, ובמיוחד בספר 'אורות', שהוא קודש קודשים (הקדמת רבנו הרב צבי יהודה עמ"ז) שיש להגות בו יומם ולילה.